

Matematika

3

IV qism

I. V. Repyova

Matematika

3-sinf

IV qism

Umumiy o'rta ta'lif maktablari uchun darslik

Ta'lifni rivojlantirish markazi huzuridagi ilmiy-metodik kengash
tomonidan tavsiya etilgan

novda.kz

Toshkent – 2023

UO'K: 51(075.3)

KBK 22.1ya72

R 42

Repyova I.V.

Matematika. Umumiy o'rta ta'lim maktabalarining 3-sinfi uchun darslik, IV qism / I.V. Repyova. – Toshkent: "Novda Edutainment". 2023. – 104 b.

Taqrizchilar:

- N. M. Usmanova – MMTV tasarrufidagi PMTIDUMning oliy toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- O. Sh. Yevstafyeva – MMTV tasarrufidagi PMTIDUMning 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Shartli belgilar:

Og'zaki
topshiriq

Daftarda
ishlang

Mantiqiy
topshiriq

Juft bo'lib
ishlang

Uyga
vazifa

Eslatma: O'Ichov birliklaridan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida kattalik birliklarini qo'llash to'g'risida"gi 10.01.2018-yil 21-sonli qaroriga muvofiq foydalanildi.

Salom, aziz bolajonlar!

To'rtinchi qismda siz "formula" tushunchasi bilan tanishasiz va eng ko'p ishlatalidigan formulalarni keltirib chiqarasiz. Siz harakat, ish va qiymat bilan bog'liq masalalarni yechishni o'rGANASIZ va ayni bir formula yordamida ko'plab turli masalalarni yechish mumkinligini tushunasiz. Matematikaning muhim sohalaridan biri – statistika haqida bilib olasiz va o'zingizni tahlilchi sifatida sinab ko'rasiz. Siz matematika olimlarga o'z tadqiqotlarini o'tkazishlarida va insonlarning sog'lom turmush tarzini to'g'ri shakllantirishlarida qanday yordam berishini bilib olasiz.

111. Muntazam shakllarning perimetri

Yondosh mavzu:
landshaft dizayni.

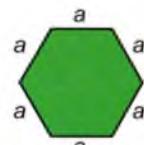
Formula, perimetr,
teng tomonli ko'pburchak.

1. Qanday gulpushti muntazam ko'pburchak shakliga ega? Har bir gulpushtining perimetrini topa olasizmi?

Muntazam ko'pburchak – bu barcha
tomonlari teng bo'lgan ko'pburchak.
Ko'pburchakning perimetri uning barcha
tomonlari uzunliklari yig'indisiga teng.
Muntazam ko'pburchakning perimetrini
qisqacha, quyidagicha yozish mumkin:

$$P = a \cdot 6$$

$$P = a + a + a + a + a + a = a \cdot 6$$

2. Gulpushti muntazam sakkizburchak shakliga ega. Uning bir tomoni
uzunligi 45 cm. Shu gulpushtining perimetrini toping.

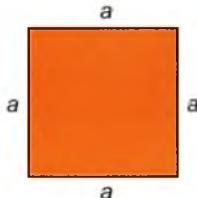
3. Akmal simdan ko'pburchak modellarini yasamoqda. Har bir
ko'pburchak tomonlarining uzunligi 27 cm. Uchburchak shaklidagi
model uchun qancha sim kerak? To'rtburchakli model uchun-chi?
Beshburchakli model uchun-chi? n burchakli model uchun-chi?

Bir kattalikning boshqa kattalikka bog'liqligini ko'rsatuvchi matematik yozuv **formula** deb ataladi.

Kvadrat perimetri formulası:

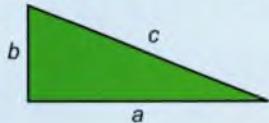
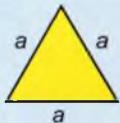
$$P = a \cdot 4$$

4. Kvadrat perimetri formulası yordamida toping:

- a) kvadratning tomoni 12 cm bo'lsa, uning perimetrini;
- b) kvadratning perimetri 688 cm bo'lsa, uning tomonini.

5. Ushbu shakllar perimetrlari uchun formulalar yozing.

6. Tomoni 7 cm bo'lgan muntazam uchburchakning perimetrini toping. Agar uchburchakning tomoni ikki marta ortsa, uning perimetri necha marta ortadi?

7. Akmal yog'och reykalardan rasmdagidek fotoramka yelilmamoqchi. Katta ramkaning tomoni 35 cm, kichik ramkaning tomoni esa undan 80 mm qisqa. U umumiy uzunligi qanday bo'lgan reyka sotib olishi kerak?

111. Muntazam shakllarning perimetri

8. Landshaft dizayneri sayilgoh yo'lini g'ayrioddiy shakldagi arklar bilan bezatadi. Har bir ark bir xil uzunlikdagi beshta to'sindan iborat. Bitta to'sinning uzunligi 1 m 40 cm. Shunday beshta ark uchun necha metr to'sin kerak bo'ladi?

9. Sxemalar bo'yicha ifodalar tuzing va ularning qiymatlarini hisoblang.

$$\begin{array}{l} \boxed{326 \cdot 7} - \boxed{432 - 96} \\ \hline \boxed{} : \boxed{14} \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \boxed{8000} - \boxed{2700 : 6} \\ \hline \boxed{} : \boxed{50} \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

10. Hisoblang. Bu yerda qanday so'z yashiringan? .

$$457\,200 : 9 + 6 \cdot (93\,562 - 12\,229) : 7 + 13\,764 + 395\,661 - 524\,139$$

S 69 714
M 81 333

Z 134 278
Y 487 998

A 120 514
A 50 800

O 529 939
R 5 800

11. Bog' maydoni to'g'ri to'rtburchak shaklida bo'lib, uning bo'yи enidan 2 m katta, perimetri esa 96 m. Ushbu maydonning yuzini toping.

12. Tomoni 3 cm 5 mm bo'lgan kvadratning perimetrini toping.

13. Hisoblang. Shaharlilar dam oladigan joy qanday ataladi?

$$56\,700 : 90 - 3 \cdot (9\,043 - 7\,636) : 7 + 1\,382 - 968$$

O 1409
Y 4 221

O 603
N 441

I 630
B 27

H 1407
T 63

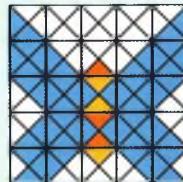
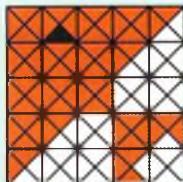
112. To'g'ri to'rtburchak va kvadratning yuzi

Yondosh mavzu:
qurilish.

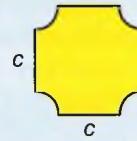
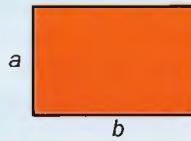
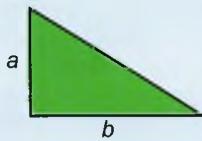
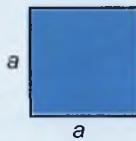
Formula, yuz, perimetr.

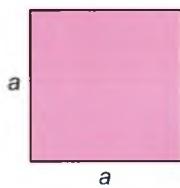
1. Yuzning ta'rifini eslang. Qaysi rasmning yuzi katta?

2. Qaysi shakllarning yuzini hisoblay olasiz?

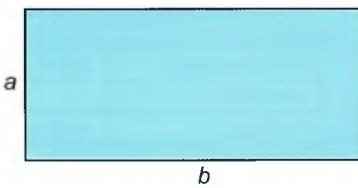

**Kvadrat
yuzining formulasi**

$$S = a \cdot a$$

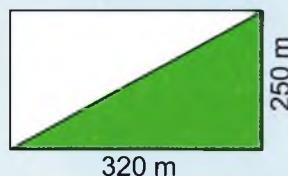
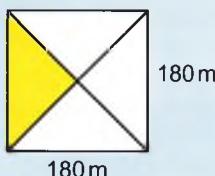
**To'g'ri to'rtburchak
yuzining formulasi**

$$S = a \cdot b$$

112. To'g'ri to'rtburchak va kvadratning yuzi

3. Bo'yalgan maydonning yuzini toping.

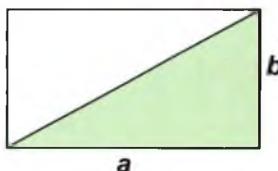

To'g'ri burchakli uchburchakning yuzi mos to'g'ri to'rtburchak yuzining yarmiga teng.

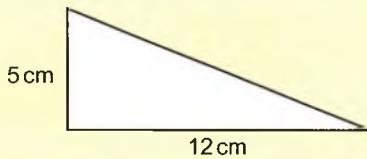
To'g'ri burchakli uchburchakning yuzini topish formulasi:

$$S = a \cdot b : 2$$

4. Daftaringizga to'g'ri burchakli uchburchak chizing. Uning noma'lum tomoni uzunligini o'lchang. Uning perimetri va yuzini toping.

5. Xonadon mehmonxona, yotoqxona, koridor, yuvinish xonasi, oshxona va balkondan iborat. Quyidagi jadvaldan foydalanib, butun xonadoning yuzini toping.

Mehmonxona	24 м ² , yotoqxona yuzidan 6 м ² katta
Yotoqxona	
Oshxona	mehmonxona yuzining yarmiga teng
Koridor	oshxona yuzining uchdan biriga teng
Yuvinish xonasi	7 м ²
Balkon	koridor yuzidan 2 marta katta

Mundarija

Muqaddima.....	3
111. Muntazam shakllarning perimetri	4
112. To'g'ri to'rtburchak va kvadratning yuzi	7
113. Kuboidning hajmi.....	10
114. Qoldiqqli bo'lish.....	13
115. Amaliy masalalar yechish.....	16
116. Masalalar yechish	19
117. Harakat va tezlik.....	22
118. Masofa, vaqt, tezlik	25
119. Harakatga doir masalalar yechish	28
120. Harakatga doir masalalar yechish	31
121. Narx, miqdor, qiymat.....	34
122. Qiymatga doir masalalar yechish	37
123. Qiymatga doir masalalar yechish	40
124. Qiymatga doir masalalar yechish	43
125. Unumdorlik.....	46
126. Unumdorlikka doir masalalar yechish.....	49
127. Unumdorlikka doir masalalar yechish.....	52
Yakuniy dars	55
128. To'plamlar.....	57
129. To'plamlar va ularning qismto'plamlari.....	60
130. To'plamga tegishlilik.....	63
131. Eyler-Venn diagrammasi	66
132. Qismto'plam	69
133. To'plamlar kesishmasi	72
134. To'plamlar birlashmasi	75
135. Masalalar yechish.....	78
136. Mulohazalar	81
137. Masalalar yechish.....	84
Yakuniy dars	87
138. Takrorlash	89
139. Takrorlash	91
140. Takrorlash	93
141. Takrorlash	95
142. Takrorlash	97
143. Takrorlash	99
Mantiqiy masalalar.....	101

veb-saytimiz: Zokirjon.com
Zokirjon.com veb-sayti orqali o‘zingiz uchun
kerakli ma’lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomeraga
murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram
orqali bog‘lanishingiz nza456 yoki nza445
izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.
Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob
beriladi

**3-sinf matematika IV qism kitobini to‘liq holda
olish uchun telegramdan yozing.**

Telegram kanalimiz:
@Maktablar_uchun_hujjatlar

DIQQAT!!!

Bu hujjatni hech kimga tarqatmaslik
sharti bilan olishingiz mumkin.

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To‘liq holda olganingizdan so‘ng:

Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin
insoningizga ham.

Internet veb-saytlarga joylamang.

Telegram orqali kanal va gruppalarga
tarqatmang.

**OMONATGA HIYONAT
QILMANG.**